

OCHEDOŻYC (99) *vb pf*

Oba o jasne.

inf ochędożyć (34). ◇ *fut 1 sg* ochędożę (1). ◇ *2 sg* ochędożysz (2). ◇ *3 sg* ochędoży (4). ◇ *1 pl* ochędożymy (2). ◇ *3 pl* ochędożą (1). ◇ *praet 2 sg m* ochędożyłeś, -ś ochędożył (7). ◇ *3 sg m* ochędożył (19). *f* ochędożyła (1). ◇ *3 pl m pers* ochędożyli (4). *subst* ochędożyły (2). ◇ *imp 2 sg* ochędoż (2). ◇ *2 pl* ochędożcie (3). ◇ *3 pl* niechaj ochędożą (1). ◇ *con 2 sg m* byś ochędożył (1). ◇ *3 sg m* by ochędożył (5). ◇ *1 pl m pers* bychmy ochędożyli (1). ◇ *2 pl m pers* byście ochędożyli (1). ◇ *3 pl m pers* by ochędożyli (1). ◇ *impers praet* ochędoż(o)no (2). ◇ *part praet act* ochędożywszy (5).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. *Oczyszczyć, uporządkować; ornare PolAnt, Vulg; emundare, lavare, mundare, purgare Vulg; ablure, aptare, praeparare PolAnt; repurgare Modrz* [w tym: kogo, co = kto, co jest oczyszczony(-e) (45)] (53) : niechaj ochędożą odzienie swoie/ aby byli gotowi na trzeci dzień *Leop Ex* 19/11[10], *Ex* 19/14; Idźmyż tedy w przód przed twą żoną a ochędożymy dom. *BibRadz Tob* 11/2; *SienLek* 68v; *KuczbKat* 265; Nuż też ćwikiełki w piec namiotawszy/ a dobrze przypiekłszy nadobnie ochędożyć/ w táleryki nákráíác/ także w fálęczkę włożyć *RejZwierc* 110v; *BudBib Ex* 30/7, *Tob* 11/2; Tedy wstały wśzytkie dziewice one/ y ochędożyły kaganki swoe. *BudNT Matth* 25/7; kráie ciála/ a iákoby włosy y páznogcie ochędożyć chcéfz/ a o głowę/ y oczy/ y ręce/ chociażię źle máią/ nie niedbałz. *ModrzBaz* 99v; aby [król] [...] Cieplice ochędożyć/ a do wżywánia lepśzého nápráwić rofkazał *Oczko* A4; *WujNT Matth* 25/7.

ochędożyć z czego (1): podniosłszy mu [koniowi] nogę/ z gnoiu álbo z błótá ochędoż *SienLek* 177v.

W charakterystycznych połączeniach: ochędożyć ciało, cieplice, dom (2), *kaganki (kagańce), lampy, odzienie* (2), *paznogcie, szaty, włosy; ochędożyć nadobnie; ochędożyć z biota, z gnoiu.*

Zwrot: »ochędożyć w wodzie« (1): wymyie száty swoie/ y ochędoży ciála swoie w wodzie [et abluet carnem suam in aquis] *BudBib Lev* 16/28.

Szereg: »omyć, ochędożyć« (1): Byli przyięci iáko infzy pielgrzymowie ze wśzeláką ludzkością/ wflúżono im/ omyto/ ochędożono *ReszHoz* 125.

»ostrzyć i ochędożyć« (1): Kazał go Krol wypuścić/ ostrzygłszy y ochędożywłszy go dano mu száty pocżiwe *BielKron* 17.

Przen: Oczyszczyć z grzechu (28) : *RejPs* 147v; *RejKup* r4v; Ítháray íe ábyś zá czáfu żywotá swego ochędożył odzienie swoie/ ábyś bezpiecznie ízedł a w rádości swoiey [do nieba] *RejAp* 184; iáko swoy przybythek ochędożyć ku przyściu páná swoiego. *RejPos* 144v *marg*, 79, 143v, 181, 341v.

ochędożyć od czego (2): *PatKaz I* 17v; iuż ono przymierze kthore záflubił Abráámowi/ wiecznie s káżdym takim dzyerzeń powinien/ kto mu tak ochędoży od káżdey zmázy złościwey ferce a vmyłł swoy wierny *RejPos* 34.

ochędożyć komu [= dla kogo] (5): *RejAp* 8v; Proflę was moi mili brácia abyście obrzezáli a ochędożyli fercá wálze Pánu swoyemu *RejPos* 32v, 34, 145; gध्येž ten íełt ktryby w niewinności swoiey ochędożył ręce swoie iemu? *RejZwierc* 190.

ochędożyć komu [sobie = cos swego] (1): ochędożcie fobie iedno złość fercá a vmyłłu złościwego wálżego *RejPos* 342.

ochędożyć co [= z czego] (4): prośbę moy pánie ochędożywłyszłość [!] moię zgładz grzech moy *RejPs* 76v; *RejPos* 216, 342; *NiemObr* 157.

ochędożyć przez co (1): ochędożywłysz nas przez łaskę swoię zazywotow nałlych racz miłosciwie godnemi nas vczynic abych my też tam ciebie naładowali *RejPs* 99v.

ochędożyć czym (6): áby on [Bóg] prziffedwłysz zebrał zniśczoną tę winnicę ludu krzełcyiánłkiego á ochędożył ią okazaniem oblicza łwego. *RejPs* 119v, 195; *RejAp* 8, 8v, 9v; *RejPos* 279v.

W połączeniu szeregowym (1): Pátrz by ná dułzy więcey/ brudu nie przywrzáło. [...] Tákże pirwey ochędoż/ tám płocz/ tám wycieray *RejZwierc* 142.

W charakterystycznych połączeniach: *ochędożyć ciało, kościół, myśli* (4), *nędzny stan swój, niesprawiedliwość człowieczą, odzienie, pałac przybytku serca, przybytek* (3), *ręce* (2), *serce* (4), *umysł, wierne, winnicę, zarażenie trędu, złość (serca i umysłu)* (2); *ochędożyć od zarażenia, od zmaży złościowej; ochędożyć przez łaskę; ochędożyć krwią* (4), *okazaniem oblicza, śmiercią*.

Szeregi: »obrzezać a ochędożyć« (3): A on dla tego chce obrzezać á ochędożyć fercá wálze/ ábyfście go imi w czyłtości miłowáli. *RejPos* 32v, 32v, 34v.

»ochędożyć i oczyścić« (1): Ochędożcie ręce/ grzełznicy: y oczyśćcie fercá [*Emundate manus, peccatores; et purificate corda*] *WujNT Iac* 4/8.

»omyć a ochędożyć« (3): łlyfzyłz/ iż nas y krwią łwą omył á ochędożył ná wieczne krolełstwo y káplánłstwo Bogu Oycu łwemu. *RejAp* 8v, 9v; *RejPos* 216.

a. O zabiegach pielęgnacyjnych przy roślinach (5) : *RejZwierc* 107; á wízelką [*latoróśl*] która rodzi owoc/ tę ochędoży/ áby obwitłzy owoc przynosiłá. *WujNT Ioann* 15/2.

Szereg: »wypłec i ochędożyć« (1): Bo to zálie kiedy wzeýdzie/ tedy to y pánienki/ [...] mogą wypłec y ochędożyć. *RejZwierc* 107v.

Przen (2) : [syn człowieczy] gdy przydzie gołpodałrtwem będzie chciał ochędożyć ią [*winnicę pańską*] *RejPs* 120v.

ochędożyć komu (1): A ochędożyłes ią [*winnicę czyli naród wybrany*] łobie wyrzućiwłysz łniey włlytki płone rzeczy *RejPs* 120.

b. O zabiegach lekarsko-kosmetycznych [z czego] (1) : [*Cieplíce*] po wierzchu twarz/ lepiéy niż Pomatá/ álbo inłzé łoyki/ z krółt/ z wágrów/ z iágiełek/ z łifzáiów/ z grubości płci/ cudnie ochędożą. *Oczko* 14v.

c. Pozbawić niepotrzebnych części; co [= z czego] (1) : Drágmę korzonków ciemierzyce czarney/ ochędożywłysz zwierchnią łkorę we dżdżowey wodzie moczyć *SienLek* 50v.

d. O oczyszczeniu rytualnym (2) :

Szereg: »ochędożyć i oczyścić« (1): A wziáwłysz ze krwi iego [*cielca*]/ połóżyłz ná czterzech rogach iego [*ołtarza*]/ y ná cztherzech węglach brzegu/ y ná wieńcu wkoło: á ochędożyłz ij/ y oczyłzćilz [*et mundabis illud et expiabis*]. *Leop Ez* 43/20.

Przen [*komu*] (1) : Y theraz iełt iftotnie z námi Chryłtus/ kthóry ón ftół náłz nam ochędożył piérwéy *BiałKat* 321.

2. Upiększyć, ozdobić, przybrać; ornare *Mącz, PolAnt, Calag; glorificare PolAnt* [w tym: kogo, co (35)] (37) : *BibRadz* 1.*Mach* 14/15; Potym Semiramis Bábilonią ochędożyłá wielkim nakłádem.

BielKron 7v; *BudBib* 1.*Esdr* 7/27; *Calag* 583b; áby tám kościół ochędożyć ná święto ono [...] kazála *SkarŻyw* 571; Iż Pyrrhus chce/ żeby mu zá małżónkę dano/ Cną Polyxenę/ któręý głowę ochędożyć Mam/ y Thesálłki vbiór ná ciáło iéý włożyć! *GórnTroas* 57.

ochędożyć komu (1): A gdyż to tak bydłtom y żwirżetom śprawić raczył takie ochędośćwá á takie rośkofzy/ [...] Coż rozumieśz iáko Máieřtat śwoy/ á řtolec wielmożności śwoiey/ śobie śprawić á pořtánowić á ochędożyć raczył? *RejPos* 341v.

ochędożyć czym (5): Ochędożcy kwyatkámi wdzyęczny ołtarz yego *LubPs* aa4; Też kościół wielki ná zamku Krákwłłkim dał położyć bláchámi/ Kor á weřrodku gwiazdámi złotemi ochędożyć. *BielKron* 376; *BudBib* 2.*Mach* 9/16; *Calag* 351b. *Cf* *Zwrot*.

W połączeniu szeregowym (1): *RejPos* 341v *cf* *ochędożyć komu*.

Zwrot: »pięknie ochędożyć [czym]« (1): Pyęknie ochędożono y láwy y řciány. Spálermi/ poławniki *RejWiz* 109.

Szereg: »ozdobić a (i) ochędożyć« (2): moy miły Florian [...] około tego tako pilnował, Iakoby [...] ty Polłkie księgi ozdobił y ochędożył. *FalZioł* +2; *BielKron* 178.

Przen (10) :

ochędożyć czym (7): ochędożyłes řłowá iego [króla] koroną ze złotá náiańnieyřłego. *RejPs* 29v, 199v [2 r.]; *LubPs* O5; Gdyż on [...] Dom á Rodżice moie zacną vcźciwořcią řtanu Slácheckiego ochędożył *BibRadz* *2; Ornare munus verbis, Dar słowy ochędożić/ To yeřt chwalić. *Mącz* 269b. *Cf* *ochędożyć komu czym*.

ochędożyć komu czym (1): *RejPos* 351v *cf* »obić i ochędożyć«.

Szeregi: »obić i ochędożyć« (1): iáko cie piřmo zowie/ iżeř ieřt kościół á przybytek Duchá řwiętego. A tu řle vcź iáko mařz ten kościół á ten przybytek obić y ochędożyć iemu/ iź nie řwieczkámi áni krzyżyki *RejPos* 351v.

»ochędożyć i przyprawić« (1): trzeba řie dobrze rozmyřlić/ [...] iákoby thy przybytki ochędożyć/ y iákoby ye przyprawić/ gdzyeby tak zacne gořcie [tj. *Chryřtusa i apostołów*] zachować miał. *RejPos* 143.

a) *Prawdopodobnie*: *Ucywilizować* (2) : coř [...] lud Lithewłki niewdzyęczny ochędożył y rozmnożył. *BielKron* 392v [*idem*] *PaprUp* F.

a. *O stworzonym przez Boga pięknie řwiata* (12) : Boř ty náwiedziřły ziemię dziwnieř raczył ochędożyć iá nápełniřły iá rozmáytemi rzekámi *RejPs* 94; *RejAp* 177.

ochędożyć czym (10): takieř ziemię řwego czářu zimá á řwego czářu pięknem látem ochędożyć raczyłes. *RejPs* 109, 94v; *LubPs* R3 [2 r.]; áliź dnia czwartego/ Toź niebo ochędożył řwiatłofciámi iego. *RejWiz* 144v; *Leop Gen* 1 arg; *BielKron* 1; *GrzegRóżn* N4v; *KuczbKat* 20; BOG gdy Niebo, Ziemię řtworzył/ Roźlicznie ie przyozdobił; Niebo Słońcem y gwiazdámi/ Mieřřácem, y Plánetami. A ziemię zářię żiołámi/ Trawá, kwieciem, y drzewámi; Rozmáicie ochędożył *ArtKanc* V2.

W porównaniach (2): A iako pięknem wiencem wřřędziřz [!] řwiát ochędożył *RejPs* 94v; On [...] niebo gwiazdámi Iáńnemi ochędożył/ iáko oponami *GrzegRóżn* N4v.

Zwrot: »pięknie ochędożyć« (1): Y yákoř teř tu żimę dziwnye raczył řtworzyć/ A byálořcyá řnyegow twych pyęknye ochędożyć. *LubPs* R3.

Szereg: »przyodziać i ochędożyć« (1): Potym nietylko ią [ziemię] przyodział y ochędożył drzewy/ y wśzelaką ziół y kwiećia rozmaitością/ ále ią też niezlicznymi rodzajymi zwierząt [...] nápełnił. *KuczbKat* 20.

b. Stanowić ozdobę; przen (1) :

Przysłowie: nie mieysce człowieká poświęca/ ále człowiek świętym będąc mieysce ochędożyć może. *NiemObr* 157.

3. Zaopatrzyć, wyposażyć [co] (9) : zamki/ miáftá pomurowáli/ y ochędożyli ku ofobliwemu mięłzkanu y obronie Celárńkiey *BielKron* 231v, 156.

ochędożyć w co (1): ATeńskie miáfto [...] Cekrops [...] ochędożył w obyczáie chędogość y doftátek *BielKron* 27.

ochędożyć czym (1): Biskup Wrocławski/ [...] kościół Wrocławski ochędożył murem *BielKron* 378v.

W połączeniach szeregowych (3): kościołów vpádłych w Rzymie wiele znápráwiał/ nádał y ochędożył. *BielKron* 167, 376, 399v.

Szereg: »oprawić i ochędożyć« (2): Potym vmyśł fwoy obrocił áby miáfto Ieruzálem opráwił y ochędożył. *BielKron* 90, 400v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Synonimy: **1.** obmyć, oczyścić, omyć; **2.** okrasić, ozdobić, przybrać, przyprawić, upiększyć; **3.** oprawić.

Formacje współrdzenne cf CHĘDOŻYĆ.

Cf **OBCHĘDOŻYĆ, OCHĘDOŻENIE, OCHĘDOŻONY**

MC